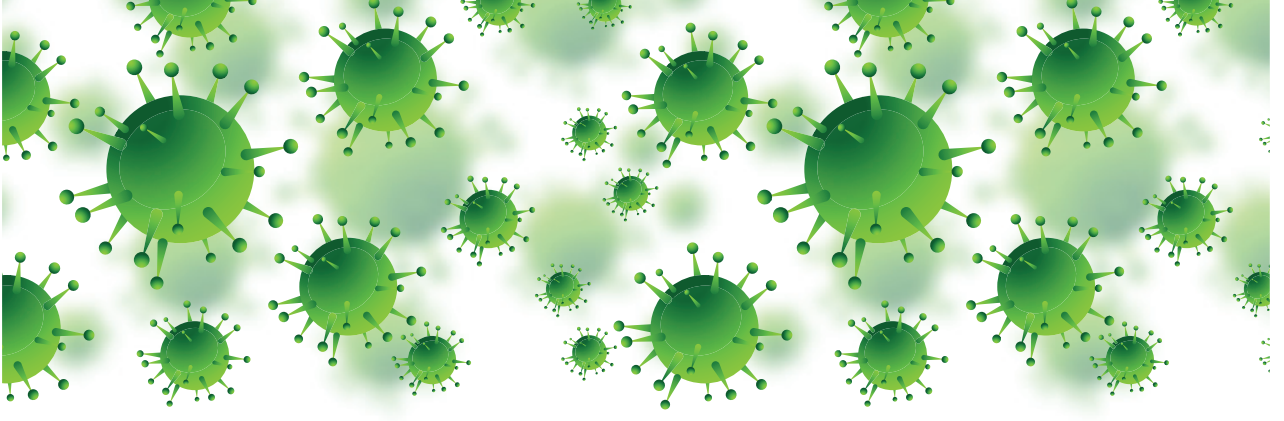

SALGIN GÜNLERİNDE UZAKTAN EĞİTİM ÇALIŞTAYI 4 Eylül 2020 Sonuç Raporu

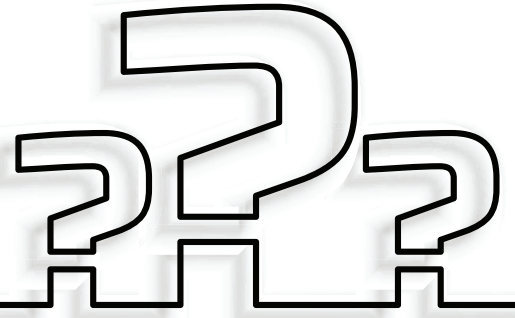
EĞİTİM SEN UZAKTAN EĞİTİM ÇALIŞTAYI 4 EYLÜL 2020 SONUÇ RAPORU

Eğitim Sen tarafından 4 Eylül 2020 tarihinde sahadan öğretmenlerin, üniversitelerimizden akademisyenlerin ve MYK üyelerimizin katılımıyla çevrim içi “Uzaktan Eğitim” çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Kov-id-19 salgını dünya çapında hızla yayılmaya devam ederken sağlık, eğitim ve çalışma yaşamı başta olmak üzere toplumsal yaşamın bütün alanlarını olumsuz etkilemeyi de sürdürmektedir. Türkiye’de örgün eğitim sistemi içinde 18 milyondan fazla öğrenci, 1 milyondan fazla eğitim emekçisi okulların tatil edildiği mart ayından itibaren süreci uzaktan eğitim ile devam ettirmeye çalışmaktadır. Ancak mart ayında başlatılan ve uzaktan eğitimden çok “acil uzaktan öğretim” diye adlandırabileceğimiz bu süreçte, aradan geçen zaman dilimi içinde bu alanı geliştirici hiçbir çalışmanın yapılmadığı, Milli Eğitim Bakanlığı’nın gerekli önlemleri almadığı, sürecin sağlıklı ve verimli yürütülmesine dair etkili çalışmalar uygulamaya koymadığı görülmektedir. Çalıştayda, eğitim emekçileri ve bilim insanları uzaktan eğitim deneyimlerini, yaşadıkları sorunları dile getirmişlerdir.

UZAKTAN EĞİTİMDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

- 1- Uzaktan eğitim süreci belirli bir plan ve program dâhilinde işletilmemiştir. MEB'in süreci, iyi planlanmış, aşamaları belirli bir "öğretim tasarımı" üzerine inşa etmediği görülmektedir. Sistematik bir çalışmanın olmaması nedeniyle eğitim emekçileri, öğretmenler, öğrenciler ve veliler sorunlarla baş başa bırakılmıştır. Sahada çalışanlar süreci el yordamıyla ve deneme yanılma yoluyla yürütmüşlerdir. Bu süreçte karşı karşıya kalınan en büyük problem hâlihazırda var olan eşitsizliklerin daha da artması, katlanarak çoğalması olmuştur. Özellikle sosyoekonomik durumu iyi olmayan düşük gelirli alt sınıflar, yoksul aile çocukları, tarım işçisi çocuklar, anadili farklı olan çocuklar ve dezavantajlı gruplar uzaktan eğitime ulaşamamış, sistemin dışında bırakılmışlardır. Kısıtlı imkânlarla uzaktan eğitime erişim sağlayabilen, ailenin ortak cep telefonunu kullanan çocuklar da bu süreçte internet erişimi, uygun zaman ve mekân olmayışı gibi nedenlerle eğitim haklarından mahrum edilmiştir. EBA üzerinden yürütülen canlı derslere katılım, birçok okulda %15-20 dolaylarında kalmıştır. Öğrencilerin dersleri izlemek için gerekli teknolojik donanım ve internetten yoksun olmaları eşitsizliklere yol açmış, anayasal bir hak olan eğitim hakkı kullanılamaz hale gelmiştir.
- 2- Uzaktan eğitim süreci daha önceden planlanmış bir çalışma olmadığından uygulamaya konulması da olağanüstü koşullar altında gerçekleşmiştir. Uzaktan eğitim yapmak öğretmenlerin daha önce deneyimlediği bir çalışma biçimi değildi. Eğitim Sen tarafından öğretmenlerle yapılan ankette, öğretmenlerimizin yaklaşık %90'ı uzaktan eğitim süreci içinde görev aldıklarını bildirmişlerdir. Bu öğretmenlerden %65'i 10 saatten fazla uzaktan eğitim dersi verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler tarafından yürütülen canlı derslere, sınıf mevcutlarının yarısından fazlasının katılmadığı görülmüştür. Canlı derslere katılan öğrencilerin %70'ten fazlası derslerde sadece dinleyici konumunda kalmışlar, ders süresince ses ve kameraları kapalı tutulmuştur. Öğretmenlerin yaklaşık %93.8'i uzaktan eğitimin verimli olmadığını ifade etmişlerdir. MEB tarafından öğretmenlere uzaktan eğitime dair eğitim verilmemiş; teknik destek sağlanmamıştır. Uzaktan eğitim konusunda en çok sıkıntı yaşanan alanlardan biri ölçme ve değerlendirme sürecidir. Öğretmenler verdikleri eğitimi değerlendirme olanağı bulamamışlardır.
- 3- Öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda daha önceden bir deneyiminin olmaması, bu süreçte MEB'in sunduğu dijital teknolojinin yeterli olmaması, süreci planlayacak ve yönetecek uzman bir ekibin olmaması da yaşanan sorunlardan bir diğeridir. MEB uzaktan da olsa öğretmenlere, öğrencilere ve velilere bu konuda bilgilendirici ve yön gösterici çalışmalar yapmamıştır, yapılan çalışmalar çok kısıtlı kalmıştır.
- 4- Yüz yüze eğitime kıyasla çok daha sınırlı olan uzaktan eğitimde ve canlı derslerde, örgün eğitimde uygulanan müfredatın aynısı verilmeye çalışılmış; müfredatta bir seyreltme ve azaltma yoluna gidilmemiştir. Hâlihazırda çok yoğun olan özellikle ortaöğretim müfredatının bu süre içinde verilmesi mümkün olmamıştır. Müfredatla paralel olarak ders kitapları da uzaktan eğitime uygun olmadığından canlı derslerde normal ders kitaplarının kullanılması sorun yaratmıştır. Etkileşimli kitapların yokluğu, uzaktan eğitime uygun basılı ve dijital materyallerin yetersizliği gibi sorunlar süreci daha da zorlaştıran etkenler olmuştur.
- 5- EBA içeriklerinin yetersizliği, yabancı dil gibi bazı dersler için ise EBA'da kullanıma sunulmuş hiçbir içeriğin olmaması özellikle uzaktan eğitim sürecinde daha net bir şekilde fark edilmiştir. İçerik yönünden zayıf olması yanında EBA alt yapısından kaynaklanan erişim problemleri de süreci olumsuz etkilemiştir. Güvenlik sorunları ve kurulum sisteminden kaynaklanan sorunlar da öğretmenlerin sıkça karşılaştığı sorunlar olarak ifade edilmiştir.

- 6- Canlı ders uygulamalarında EBA alt yapısının yetersizliği, sistemin sürekli çökmesi gibi sorunların yanında öğretmenlere aynı derste 1'den fazla sınıf atamasının yapılması öğrenci sayısının 100'leri bulmasına hatta özellikle kalabalık sınıflarda 100'ü geçmesine neden olmuştur. Pedagojik olarak bu kadar öğrenci ile aynı anda ders işlemek, öğrencilere söz hakkı tanımak mümkün değildir. Canlı ders saatleri planlamasında öğretmenlerin özel hayatları ve kişisel yaşamları, çocuk ve gençlerin gelişimleri göz önüne alınmamış; çok geç ya da çok erken saatlere ders ataması yapılmıştır. Öğretmenlere atanan öğrencilerin haftalık değişmesi devam, takip ve öğretmen-öğrenci etkileşimini imkânsız hale getirmiştir. Yine derslerin atandığı günlerin ve saatlerin sabit olmaması sorun yaratmıştır.
- 7- Öğretmen ve öğrenci arasında ders anlatımı sırasında hiçbir etkileşim ve iletişim olmamasından dolayı EBA TV'de yayınlanan dersler, pedagojik açıdan ve öğrenmenin gerçekleşmesi açısından amacına ulaşmamıştır. Öğrenciler kayıtlı videoları izlemekten sıkıldıklarını, çoğunlukla takip etmediklerini, yarım bıraktıklarını belirtmişlerdir.
- 8- Pandeminin yarattığı kaygı ve strese, eğitime erişememe ve uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar da eklenmiş ancak bu sorunların çözümüne, öğrencinin eğitim düşüncesinden kopmamasına, motivasyonun yükseltilmesine dair yeterince psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulmamış; bu konuda gerekli yönlendirmeler yapılmamıştır. Kendileri de kaygı ve stres altında olan öğretmenler, bu süreçte öğrencileri ile iletişimde kalmak, onların okulla ve eğitimle bağlarının kopmasını önlemek için kendi buldukları yöntemlerle mücadele etme yoluna gitseler de, bu alanda uzman desteği bulamamışlardır.
- 9- Gerek canlı derslerin planlamasında, gerekse EBA TV yayınlarında çocukların sosyal-toplumsal gelişimine, bireysel ilgi ve yeteneklerine yönelik hiçbir çalışmaya yer verilmemiştir. Spor, sanat, müzik dersleri yok sayılmıştır. Okuldan uzak kalan öğrencilerin sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışmaların olmaması, pedagoğ desteği sağlanmaması çocukların bu süreçte telafisi imkânsız zararlar görmesine neden olmuştur.
- 10- EBA'dan kaynaklanan güvenlik sorunları nedeniyle canlı dersler süresince kameraların kapalı olması öğretmen-öğrenci iletişimini ve sınıf içi etkileşimi imkânsız hale getirmiştir. Dersler interaktif biçimde işlenememiştir.
- 11- Uzaktan eğitim sürecinde devam zorunluluğunun olmaması ve ölçme-değerlendirme yapılması öğrenci katılımı üzerinde olumsuz rol oynamıştır.
- 12- Öğretmenlere hem uzaktan eğitimi uygulamak, hem de uzaktan eğitimde kullanılacak materyal geliştirme konusunda destek sağlanmamıştır. Özel uzmanlık gerektiren bir iş olan dijital içerik geliştirme konusunda öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim ya da teknik destek verilmemiştir.
- 13- Bütün bu sorunların 2020-2021 eğitim öğretim yılı başında, telafi eğitiminin başladığı 31 Ağustos 2020 tarihi itibarıyla katlanarak artmaya devam ettiği görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler:

Pandeminin aşı bulunma evresine dek devam edeceği görülmektedir. Üstelik buna kış aylarındaki diğer riskler de eklendiğinde, artan oranda bir salgın tehlikesi yaşanması çok olasıdır. Bu durumun okulların açılmasına engel olması halinde uzaktan eğitim eksikleri tamamlanarak başvurulabilecek bir eğitim platformudur. Eğitim Sen gerekli tüm önlemlerin alınarak, okulların fiziki olarak salgında güvenle kullanılabilir hale getirilerek ve ihtiyaç duyulan personel (sağlık çalışanı, temizlik görevlisi ve öğretmen) atanarak yüz yüze eğitimin başlaması gerektiğini düşünmektedir. Ancak söz konusu koşullar yerine getirilmeden ve salgın belirli oranda kontrol altına alınmadan okulların açılmasına “evet” denmesinin de mümkün olmadığının ayrıca bilinmesi gerekmektedir.

Daha önce yapıldığı haliyle uygulanacak uzaktan eğitim, verimsiz ve başarısız olacağından enerjinin boşa harcanması anlamına gelecektir. Tüm sorunların çözümünün ilk şartı olarak ortak aklın devreye sokulmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz. MEB’in bu çerçevede acil olarak; öğretmenler, konunun uzmanları, sendikalar ve ilgili kitle örgütleriyle bir masa etrafında bir araya gelerek tüm yanlarıyla uzaktan eğitime ilişkin eksiklikleri ve aksaklıkları ortaya koyması ve gerekli adımları atması bir zorunluluktur.

Uzaktan eğitimle ilgili olarak çalıştayda ele alınan sorunlu alanlara dair atılması gereken adımlar ve çözüm önerileri şöyle sıralanabilir.

- 1- Olay sistem yaklaşımıyla ele alınmalıdır. Uzaktan eğitimin başarısını etkileyen tüm etkenler ayrı ayrı ele alınarak tamamı çözülmedikçe istenen başarının elde edilemeyeceği ve eğitimin eksik kalacağı tespiti üzerinde uzlaşılmıştır. Uzaktan eğitimin başarısının bazı ön koşulları var ki bunlar olmadan diğerleri yerine getirilmiş olsa bile tüm çabaları anlamsız kılacaktır. Bu bağlamda internete erişim ve güvenlik sorunu çözülmesi gereken en acil sorunlar olarak görülmektedir. İnternet erişimi olmayan öğrenciler tespit edilerek erişiminin gerçek anlamda sağlanması, eğitimde fırsat eşitliği anlamında bir zorunluluktur. EBA destek noktalarının göstermelik olmaması, orada kullanılan kulaklık, fare, bilgisayar, mikrofon gibi ekipmanların hijyeninin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca EBA destek merkezlerinden faydalanan öğrencilerin durumları dikkate alınarak canlı derslerin saatleri planlanmalıdır.
- 2- Uzaktan eğitim yatırımları için MEB bütçesine ilave pay aktarılması ve tüm kullanıcılara ücretsiz internet, ihtiyacı olan öğrenci ve öğretmenlere bilgisayar, grafik tablet gibi ekipmanların temin edilmesi gerekir. Özellikle sayısal grup dersleri için grafik tabletin olmazsa olmaz ekipmanlardan oluşu ve öğretmen için temininin ekonomik anlamda zor olması nedeniyle bunun MEB tarafından karşılanması ya da bununla ilgili destekte bulunulması gerekir. Aksi halde canlı dersler matematik ve fizik gibi dersler için verimsiz olacaktır.
- 3- Uzaktan eğitim bir uzmanlık ve ekip işidir. Uzaktan eğitim; bünyesinde uzmanlaşmış öğreticilerin, pedagogların ve eğitim teknologlarının yanı sıra planlamacıların yer aldığı bir süreçtir. Olabildiğince yetenekli ve istekli öğretmenlerin seçilmesi, bunların donatılması ve eğitilmesinin ardından iyi bir planlamayla seyretilmiş ve uzaktan eğitime uyarlanmış içeriklerle interaktif uzaktan eğitim yapılmalıdır. Tüm bunlar için eşgüdüm gerekeceğinden uzaktan eğitim merkezi (MEB-UZEM) kurulmalıdır. Liyakat esasına göre atamalar yapılmalıdır.
- 4- Uzaktan eğitime geçildiği halde ders kitapları yeni süreçle uyumlulaştırılamamıştır. Uzaktan eğitim içerik hazırlama işi bir ekip işi olup MEB-UZEM bünyesindeki uzman bileşenlerce hazırlanmalı ve çeşitli öğrenci düzeylerine göre farklılaştırılmış halde sunulmalıdır. Uzaktan eğitime uyumlu basılı materyaller (defter, kitap gibi) eş zamanlı olarak öğrenciye sunulmalıdır.
- 5- Ders içerikleri tüm farklılıklar dikkate alınarak yeniden oluşturulmalıdır. Özellikle göçmen ailelerin çocukları, anadili Türkçe olmayan öğrenciler, özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler başta olmak üzere, tüm kesimlerin özellikleri dikkate alınarak içerikler ve kullanılacak materyaller yeniden oluşturulmalıdır.
- 6- Uzaktan eğitimde kullanılacak dijital materyaller ve ders içerikleri mutlaka yazılı materyallerle desteklenmelidir. Yazılı materyallerin dağıtımı ile ders içeriklerinin kullanılmasında eş zamanlılık aranmalıdır.
- 7- EBA platformu daha kullanışlı bir tasarıma kavuşturulmalı ve Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS) işe koşularak öğrencinin devamsızlığı, yaptığı ödevler, yaptığı sınavlar ve başarı grafiklerinin yer aldığı öğretmen, veli ve öğrenciye açık bir tasarıma kavuşturulmalıdır.
- 8- Uzaktan eğitim verecek öğretmenler gerçek anlamda uygulamalı bir eğitimden geçirilmeli, canlı uzaktan eğitim ortamı ile yüz yüze sınıf ortamındaki eğitim arasındaki farkların iyi kavratılması ve motivasyon açısından öğrencilerin güdülenme yol ve yöntemleri hakkında bilgi verilmelidir.

- 9- Ölçme değerlendirme standardı belirlenmeli ve öğrencinin kazanımlara ulaşma başarısı ile uzaktan eğitimin verimliliği test edilmelidir. Unutulmamalıdır ki verimsiz ve sıkıcı bir uzaktan eğitimle kazanımlara erişildiğini varsaymak ve bu yolla yapılan derslerden öğrencileri sınavlara tabi tutmak, özellikle LGS ve YKS gibi sınavlarda bu içerikten öğrencileri sorumlu tutmak hem adaletli olmayacak hem de hukuki sonuçlar doğuracaktır.
- 10- Ders saatlerinin planlaması daha işlevsel yapılmalıdır.
- 11- Yüz yüze sınıf temelli eğitimde var olan sosyalleşme, akran öğrenmeleri, eğitsel faaliyetler gibi eğitim unsurları ve öğrenci psikolojisi uzaktan eğitimde de göz önünde bulundurulmalı ve bunlara uygun yol ve yöntemler aranmalıdır.
- 12- Veli ve öğrencilere yönelik uzaktan rehberlik ve psikolojik destek birimleri kurulmalıdır.
- 13- Destek hatları aracılığıyla 7/24 teknik destek sağlanmalıdır.
- 14- Basit teknoloji ve düşük bant genişliği ile çalışan uygulamalar kullanılmalıdır.
- 15- Canlı uzaktan eğitimde öğrencilerin güvenlikle ilgili sorunu çözülememiş ve bu nedenle MEB tarafından ses ve kameraların kapatılmasının önerilmesiyle canlı ders tek taraflı videoya dönüşmüş, bu da etkileşimi yok etmiştir. Oysaki canlı uzaktan eğitimin en önemli ögesi karşılıklı etkileşimdir. Bu etkileşim öğrenciyi motive ederek dersten kopmamasını sağlar.
- 16- Uzaktan eğitimde yüz yüze eğitimden farklı olarak her ders için ayrı bir içerik hazırlanması ve planlanması gibi farklı bir ön hazırlık evresi (ders saatinin iki katı kadar) bulunmaktadır. Bu nedenle, uzaktan eğitim yapacak öğretmenlere ek ödeme yapılmasının motivasyonu arttıracak ve uzaktan eğitim için özendirici olacağı da göz önünde tutulmalıdır.
- 17- Öğretmenlerin birbirleriyle rekabet etmesini hedefleyen ve öğretmenlere puan veren sistem acilen kaldırılmalıdır.

Geçen eğitim öğretim döneminde yapıldığı haliyle yapılacak olan uzaktan eğitim çabaları maalesef 'uzaktan eğitim yapıyormuş gibi' olacaktır. MEB, yaşanan bu ve benzeri sorunlara çözüm üretmek için hızla bilimsel bir çalışma yapmalı, öğretmenlerle ve alanın öznelereyle bir araya gelmelidir.